

Mobilyada Cinsiyet Kavramı Üzerine Bir Araştırma: Tuvalet Masası Örneği

A Research on the Concept of Gender in Furniture: Example of Dressing Table

Arş. Gör. Gözde ALTIPARMAKOĞLU SAKARYA¹

Öz

İnsan yaşamının vazgeçilmez unsurlarından biri olan mobilyalar, zaman içinde dönemin gereklerine uygun olarak çeşitli kimliklere bürünmüştür. Kimi zaman belli bir akımın temsilcisi, kimi zaman moda ürünü, kimi zaman da bir statü göstergesi olarak biçimlenen mobilyanın büründüğü kimliklerden birinin de cinsiyet kavramı olduğunu söylemek mümkündür. Bazı mobilyaların içinde bulunduğu dönemin yaşam biçimi ve ihtiyaçlarına bağlı olarak belli bir cinsiyet kazandığı, biçimlenişinin de bu doğrultuda yapıldığı gözlenmiştir. Bununla birlikte, çalışmada daha kapsamlı inceleme yapabilmek amacıyla tuvalet masası örneği üzerine odaklanılmıştır. Bu kapsamda tuvalet masası mobilyasının tarihsel süreç içindeki gelişimini, kullanım amaçlarını, değişen stillerini, işlevsel özelliklerini, sahip olduğu cinsiyet kimliğini saptamak çalışmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mobilya, cinsiyet, tuvalet masası, tasarım, iç mekân

Makale Türü: Araştırma

Abstract

Furniture, which is one of the indispensable elements of human life, impersonates various identities in time according to the requirements of the period. It is sometimes expressed as a representative of an art movement, sometimes as a fashion product, and sometimes as an indicator of status. It is possible to say that; concept of gender is one of the furniture's identities. It is observed that some furniture gain a certain gender depending on the lifestyle and necessities of the period. The aim of this study is researching the gender identity of furniture that has gained in time or has been gained consciously. In addition to this, this study is focused on the example of the dressing table in order to carry out a more thorough examination. In this context, the sub-purposes of the study is to determine the development of the dressing table furniture in the historical process, the purpose of use, the changing style, the functional features, and the gender identity it possesses.

Keywords: Furniture, gender, dressing table, design, interior

Paper Type: Research

Giriş

İlk çağlardan günümüze insanların mekân içindeki çeşitli gereksinimlerini karşılamak amacıyla ortaya çıkan, çoğunlukla hareketli eşyaları tanımlamak için kullanılan mobilya, insan yaşamının vazgeçilmez bir unsurudur. Uyuma, oturma, yemek yeme, sergileme, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi birbirinden çok farklı eylemlere uygun olarak farklı işlevler üstlenmektedir. Bununla birlikte, belli ihtiyaçlara cevap vermesinin ötesinde içinde bulunduğu dönemin sosyo-kültürel özelliklerini, alışkanlıklarını, yaşama biçimlerini, kültürünü yansıtmaları bakımından da önem arz etmektedir. Değişen yaşam biçimlerine ve gelişen teknolojiye paralel olarak mobilyanın biçimlenişinin de kendini sürekli yenilediği görülmektedir. Aynı zamanda mobilyalar, zaman içinde dönemin gereklerine uygun olarak çeşitli kimliklere bürünmüşlerdir. Kimi zaman belli bir akımın temsilcisi, kimi zaman moda ürünü, kimi zaman da bir statü

¹ Çukurova Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü, galtiparmakoglu@cu.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-8574-0758>.

Atf için (to cite): Altıparmakoglu Sakarya, G. (2019). Mobilyada Cinsiyet Kavramı Üzerine Bir Araştırma: Tuvalet Masası Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 647-656.

göstergesi olarak biçimlenen mobilyanın büründüğü kimliklerden birinin de cinsiyet kavramı olduğunu söylemek mümkündür.

1. Mobilyada Cinsiyet Kavramı

Mobilyalara kullanıcı kimliğine göre, toplumsal kabuller doğrultusunda çeşitli imler yüklenmektedir; kullanıcılar ise mobilya tercihlerini kendi kişilikleri, beğenileri ve ihtiyaçları paralelinde yapmaktadır. Tasarımlar bu sayede kullanıcıyı tanımlayan bireysel imlere dönüşmekte; kullanıcı profilleri böylece tasarımlar üzerinden okunabilmektedir. Mobilyaya kimlik verme noktasında kişilik, yaş, cinsiyet, yaşam tarzı, sosyo-ekonomik durum gibi parametreler önemli rol oynamakta; malzeme, renk, ölçü, biçim ve işlev ekseninde değişen göstergeler, farklı hedef kitleleri için farklı şekillerde programlanmaktadır (Özçam, 2013: 67). Mobilyalara yüklenen bu imlerden biri olarak, bazı mobilyaların içinde bulunduğu dönemin yaşam biçimi ve ihtiyaçlarına bağlı belli bir cinsiyet kazandığı, biçimlenişinin de bu doğrultuda yapıldığı gözlenmiştir. Mobilyanın cinsiyetleşmesinde en önemli etkenlerden biri hitap ettiği kullanıcıdır. Modern çağ öncesinde kullanıcının fiziksel özelliklerine, kullanım amacına göre özellikle oturma elemanlarının cinsiyetleşmeye başladığı görülmektedir. Örneğin, Victoria döneminde kadınların o döneme ait giysileriyle rahat bir şekilde oturabilmeleri için oturma elemanları bu doğrultuda biçimlendirilmiştir. O dönemde kadınlara özel olarak kolçaksız ya da düşük kolçaklı yere daha yakın koltuklar veya sırtlığı dışa doğru eğimli sandalyeler, erkekler için de sosyal statülerine göre taht benzeri daha geniş koltuklar tasarlanmıştır.

16.yüzyılda Fransa'da dönemin öne çıkan mobilyalarından biri olan şezlong formulu oturma elemanları mobilyada cinsiyet kavramının söz konusu olabileceği önemli mobilyalardan biridir. Fransızca kökenli chaise longue kelimesiyle özdeşleşen bu mobilyalar özellikle kadınların gün içinde yatak odalarına gitmeden dinlenebilmeleri için tasarlanmıştır. Bu mobilya biçimsel özelliklerine göre, Recamier, Meridienne ve Duchesse brisee olmak üzere üç farklı türde ve isimde anılmaktadır.

"1800'lerin başında, Fransız ihtilali sonrasında Paris'in popüler simalarından biri olan Jeanne Françoise Julie Adelaide Bernard Recamier'nin, Jacques Louis David tarafından yapılan resminde üzerine oturduğu şezlong formu, o tarihten sonra adıyla anılmaya başlamıştır (Pile, 2000: 176). Recamier ismi, pek çok firmanın kataloglarında yer alan benzer tasarımlara verdikleri isim olmuştur (Uzunarslan, 2006: 494). Adını kullanıcılarından alan Recamier, şezlong formu oturma elemanının iki kenarının da yükseltiyle biçimlendiği ve arkılığı bulunmayan örneklerle verilen genel addir (Şekil 1).

Şekil 1. Madame Recamier, Jacques Louis David, 1800 ve Recamier Şezlong

Kaynak: Özçam, 2013

Bir diğer şezlong formulu oturma elemanı olan Meridienne, yalnızca bir kenarının yüksek ve çoğunlukla sırt dayama için arkılığı bulunan asimetric forma sahip örneklerin genel adıdır (Şekil 2). 19.yüzyıl başlarında Fransa'da gün içinde dinlenme koltuğu olarak yaygın bir

kullanıma alanına sahiptir. Meridienne adının ise güneşin meridyene yakın olduğu gün ortasında dinlenme amacına hizmet etmesinden geldiği bilinmektedir (URL 1).

Şekil 2. Meridienne Kanepe

Kaynak: URL 2

Duchesse Brisée olarak adlandırılan şezlong formulu oturma elemanı ise, iki veya daha fazla ayrı parçanın bir araya getirilerek biçimlenen örnekler verilen addır. Bu biçimlenişte, sırtlığı ve kolçakları olan bir koltuğun ucuna bir veya iki parçanın eklenerek uzanma koltuğu formuna dönüşmesi söz konusudur (Şekil 3). Zarafet olgusunun hâkim olduğu XV. Louis döneminde, var olan birçok mobilyanın yeniden yorumlanmasının ürünlerinden biri olan bu mobilya da doğrudan kadın kullanıcılara yönelik tasarlanmıştır (URL 3).

Şekil 3. Duchesse brisee kanepesi

Kaynak: URL 4

18 ve 19. Yüzyıllarda yaygın kullanım alanı olan, genel anlamda üç farklı biçimlenme türüne sahip şezlong formulu oturma elemanları incelendiğinde; kullanım amacı bakımından doğrudan kadın kullanıcılara yönelik tasarlandıkları görülmektedir. Dolayısıyla formları, kullanılan malzemeler, mobilya detayları gibi fiziksel özellikleri bu doğrultuda biçimlenmiştir. Kadınlarla özdeşleşen bu mobilyanın buna bağlı olarak kendisinin de cinsiyet kazandığını söylemek mümkündür.

20. Yüzyıla gelindiğinde ise aynı işleve sahip şezlong formunun büründüğü kadın cinsiyeti kimliğinden uzaklaştığı görülmektedir. Bauhaus'a ait tasarımlardan biri olan İsviçre asıllı Fransız mimar, tasarımcı, Le Corbusier'nin tasarladığı ve 'dinlenme makinesi' olarak nitelendirdiği şezlong buna verilecek örneklerden biridir (Şekil 4). İlk kez 1929 yılında 'Paris Sonbahar Salonu'nda gösterilen Şezlong, krom-çelik plakalarla desteklenen siyah inek derisiyle örtülü bir yüzeye sahiptir. Çelik kaidesi ayarlamayı kolaylaştıran konforlu heykel görünümündeki şezlong, bugün Cassina firması tarafından üretilmektedir (Yazar vd., 2016:111). Bu tasarımda, aynı amaca (dinlenme) hizmet eden ancak bu kez doğrudan belli bir kullanıcıyı hedef almayan bir yaklaşım söz konusudur. Bununla birlikte, her ne kadar belli bir kullanıcı grubu hedef alınmasa da gerek kullanılan malzemeler gerekse formun kendisinden kaynaklanan daha maskülen bir tavır görülmektedir. Bunların dışında günümüzde belli bir cinsiyetle

bağdaşan mobilyalara örnek olarak “baba koltuğu”, “emzirme koltuğu” gibi işlevsel ve fiziksel anlamda doğrudan kullanıcıya yönelik biçimlendirilen mobilyalar verilebilir.

Şekil 4. Le Corbusier'in ‘dinlenme makinesi

Kaynak: URL 5

2. Tuvalet Masası Mobilyası

Mobilyada cinsiyet kavramının gözlenebildiği en belirgin örneklerden biri de tuvalet masası mobilyasıdır. Süzer’in aktarımına göre; Tuvalet kelimesinin kökeni latince tela yani bezden gelmektedir. Fransızca toilette sözcüğü ise toile (Tuval) yani bez sözcüğünün daha da kısaltılmış bir formudur. Ayrıca tuval 16.yy’dan itibaren bir masa üzerine serilen bir bez parçası olarak tanımlanmış ve bu bezin üzerinde yıkama elemanları (sabun, fırça vb.) saç bakımı ile ilgili ekipmanlar yerleştirilmiştir. Daha sonraları bu yıkamayı ve saç taramayı da ifade etmeye başlamıştır. 19.yy sonunda ise tam kapsamlı olarak WC.’yi (Cabinet De Toilette) de içeren bir yıkama hacmi olarak tanımlanmıştır (Süzer, 1992:1; Newman, 1978:425).

Ataş’ın tanımına göre; genellikle yatak odalarında bulunan, bayanların kullanımı için tasarlanmış, aynalı, depolama amaçlı bölme ya da çekmeceleri bulunan, makyaj malzemelerinin kullanılabilirdiği, düz bir tablaya sahip olan, masaya verilen addır (Ataş, 2015:123).

Doğan Hasol ise Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü’nde tuvalet masasını: Kadınların, önünde tuvalet yaptıkları aynalı masa şeklinde tanımlamaktadır (Hasol, 2005:470).

Sözlük tanımına göre; yıkanma, tıraş olma, giyinme, süslenme gibi bir toplumun o gün için geçerli kurallarına göre, aykırı düşmemek için yapılan hazırlıkların önünde yapıldığı aynalı (masa) mobilyaya verilen addır (Okyanus Ansiklopedik Sözlük, 1985:2914).

1968’de yayınlanmış bir İngiliz Ansiklopedisindeki tuvalet masası tanımı ise şöyledir: Yatak odalarında kullanılan, bakım yapılan, perdelenmiş masa sistemi. Yine bu ansiklopedide çoğu ailenin gerçekte tuvalet masası olarak yapılmış bir masa yerine bir antikacıdan aldıkları basit bir masa vb. ile tuvalet masalarını kendilerinin oluşturup, naifçe süsleyip, kullandıkları, bu masaların ön taraflarının tam ortasında ise oturulduğunda dizin girebilmesi için derin yırtmaçlar oluşturulduğu, ayrıca ayna olarak üç kanatlı ayna kullanıldığı ve oturan kişinin profillerini görebilmesi için katlanır biçimde olduğu vurgulanmıştır (Süzer, 1992:2; The New Universal Library,1968:475-476).

Tuvalet masaları, önceleri kullanıcıların kişisel bakım gibi ihtiyaçlarına hizmet eden, çoğunlukla yıkama ünitelerinin de içinde yer aldığı geniş kapsamlı bir mobilya olarak her türden kullanıcıya hitap eden evrensel bir ürün olarak ortaya çıkmıştır. Çeşitli tanımlamalarında da görüldüğü üzere, pek çok açıklamada mobilya, özellikle kullanıcısının cinsiyeti (kadın) vurgulanarak tanımlanmaktadır. Zamanla değişen yaşam koşullarına ve yaşam biçimlerine bağlı olarak işlevlerinin bir kısmını kaybetmesiyle yeni biçimlenmelere sahip olmuş, bununla

birlikte daha çok kadınlara hitap eden, yatak odaları içinde yer alarak kadınların kullanımına göre tasarlanan mobilyalar halini almıştır.

2.1. Tuvalet Masasının Tarihçesi

Tuvalet masasının ilk örneklerine 17. Yüzyılda rastlanılmaktadır. Bu dönemden gelen en önemli örneklerden birincisi Prenses Mauie'nin (Pirre Prevost 1670-1671 özel koleksiyonunda) ve Richmond Düşesinin (Edinburg Müzesi'nde) tuvalet masalarıdır. Danimarka'da 1660 yıllarından itibaren hükümdarların da tuvalet masası kullanmakta olduğu, 14. Louis'nin 1666 yılında III. Fredrick'e gümüşten bir tuvalet masası armağan ettiği bilinmektedir (Süzer, 1992:2). O dönemlerde tuvalet masası mobilyasının değerli malzemelerden üretildiği ve son derece kıymet verilen bir mobilya olduğu anlaşılmaktadır.

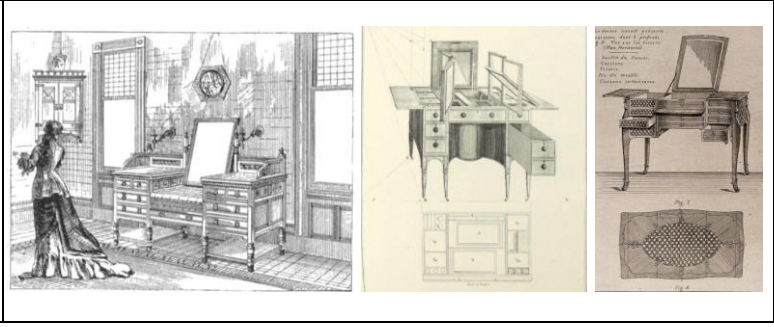
18. yüzyıl tuvalet masaları çok ince işle ve emekle meydana getirilmiş konstrüksiyonlardır. Kadınlar için bu masalar ipek, saten, tafta gibi değerli ve göz alıcı kumaşlarla süslenmiş ve üzerlerine kıymetli katlanabilir aynalar konulmuştur. Kadınlar için de erkekler için de tasarlanan bu masalarda, yazı yazmaya imkân veren tasarımlar da yapılmıştır (Brault, 1959:89). 18. Yüzyılda tuvalet masalarına verilen bir isim de "poudreuse"dür. Poudreuse (Pudralık); tuvalet yapma anlamına gelmektedir (İrez, 1989:54).

19.yüzyıl tuvalet masalarının ise, 17. ve 18. yy örneklerinin birer taklidi veya biraz daha gelişmiş şekilleri olduğu söylenebilir (Süzer, 1992, s.11). Daha çok orta ve üst kesime hitap eden bu mobilyanın gerek üretim sayısı gerekse kullanılan malzemeler göz önünde bulundurulduğunda bir statü göstergesi olarak evlerde son derece önemli bir konuma sahip olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 1'de örnekleri verilen 18. yüzyıl ve 19. yüzyıla ait tuvalet masalarında biçimsel ve işlevsel bakımdan benzer yaklaşımların uygulandığı görülmektedir. Her iki dönemde de aynı kullanım amaçlarına hizmet eden bu mobilyaların biçimlenişlerinde küçük farklılıklar vardır. Önceki dönemlerde kumaşlarla kurgulanan tasarım 19. Yüzyıl ve sonrasında yerini daha yalın bir tasarım anlayışına bırakmıştır.

Tablo 1. Tuvalet masası örnekleri

DÖNEM	TUVALET MASASI ÖRNEKLERİ	KULLANICISI
18. yüzyıl tuvalet masaları		Kadın+Erkek (Daha çok kadınlara yönelik olanlar değerli kumaşlarla süslenmiş)

19. yüzyıl tuvalet masaları		Kadın+Erkek
-----------------------------	--	-------------

2.2. Tuvalet Masasında Yapılan Eylemler

Tuvalet masasında yapılan ana eylemler, makyaj, saç tarama, tıraş olma, el-yüz yıkama gibi kişisel bakım eylemleri ile bu eylemler için gerekli malzemelerin konulacağı depolama eylemleri olarak sıralanabilir. Bunların dışında tarihsel süreç içerisindeki kullanımları incelendiğinde; yazı yazma gibi ek bir eyleme olanak verdiği görülmektedir. “Uç bir örnek olarak ise tek kişilik bir yemek takımı barındıran tuvalet masalarına rastlamak mümkündür” (Brault, 1959:92).

Tablo 2’de ilk sırada yer alan tuvalet masaları, içerisinde yıkama ünitesinin yer aldığı lavabo çanaklı örneklerdendir. Depolama birimleri, ayna, lavabo gibi elemanlarla biçimlenen bu mobilyalar, tamamen kişisel bakım amacıyla kullanılmaktadır. Bu örneklerde tek bir cinsiyetin varlığından söz edilememektedir. Hem kadın hem erkek kullanıcılara yönelik tasarlandıklarından biçimsel özellikleri de bu doğrultuda şekillenmiştir. Örnekteki mobilyaların tasarımlarında sadeleşmeye gidildiği de göze çarpmaktadır. İkinci sırada yer alan örneklerde, yıkama işlevinin bulunmadığı, ana işlev olarak tüm vücudu her açıdan görmeye olanak tanıyacak üç farklı boy aynasının küçük depolama üniteleriyle desteklendiği görülmektedir. Diğer tuvalet masalarına göre daha az sayıda işleve sahip olduğundan burada gerçekleştirilen eylemlerin de daha kısıtlı olduğu söylenebilir. Bu örneklerde de kesin bir cinsiyetleşmenin varlığından söz etmek mümkün değildir. Biçimsel özelliklerine göre her türden kullanıcıya hitap edebilmektedir. Bazı tuvalet masalarının ise, farklı eylemlere olanak tanımak bakımından dönüşebilir biçimde tasarlandığı görülmektedir. Örneğin üçüncü sırada gösterilen mobilya; depolama, yazı yazma ve kişisel bakım gibi farklı eylemlere olanak tanımaktadır. Kullanım amacına göre şekillendirilebilen bu mobilyanın görüntüsü de yerine getirdiği işleve bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Tamamen kapalıyken yalnızca bir depolama işlevi üstlenen mobilya, yazı yazma yüzeyi, ayna, ilave depolamalar gibi ihtiyaç duyulan kısımların açılmasıyla farklı kullanım amaçlarına hizmet edebilmektedir. Bu mobilya örneğinde de belli bir cinsiyetten bahsetmek mümkün olamamaktadır. Bir başka çok işlevli, dönüşebilir tuvalet masası örneği ise dördüncü sırada yer alan mobilyadır. Gillow firması tarafından 18.yy sonlarına doğru

Tablo 2. Farklı eylemler barındıran tuvalet masaları

TUVALET MASASI ÖRNEKLERİ	EYLEMLER	KULLANICISI
	Depolama, Kişisel bakım, El,yüz yıkama	Kadın+Erkek
	Depolama, Kişisel bakım, Boy aynası	Kadın+Erkek
	Depolama, Kişisel bakım, Yazı yazma	Kadın+Erkek
	Depolama, Kişisel bakım, Arınma	Erkek

“Gentleman’s Dressing Table” (Bayların tuvalet masası) olarak üretilen bu mobilya; depolama, el, yüz yıkama ve bide görevi üstlenen kişisel temizlik eylemlerini barındırmaktadır. Yine kullanım şekline göre farklı görüntüler oluşturabilmektedir. Bu örneği, diğer tuvalet masalarından farklı kılan en önemli özelliklerden biri, el, yüz yıkama gibi kişisel temizlik eylemlerine ek olarak daha özel bir temizlik ihtiyacına yönelik bir üniteye de sahip olmasıdır. Bu durum, mahremiyet olgusunu da beraberinde getirmektedir. Diğer tuvalet masalarında yapılan eylemler için böyle bir durum söz konusu değilken bu mobilyada kullanım esnasında mahrem bir alana ihtiyaç duyulacağını söylemek mümkündür. Mobilyanın öne çıkan bir başka farklı özelliği ise, adından da anlaşılacağı üzere, doğrudan “erkek”lerin kullanımına yönelik tasarlanmış olmasıdır. Bu mobilya, açıkça bir cinsiyetleşmenin görüldüğü örneklerden biri olarak değerlendirilebilir.

2.3. Tuvalet Masalarının Günümüze Geçirdiği Dönüşüm

Tarihsel süreçten günümüze tuvalet masalarının geçirdiği değişimler incelendiğinde, bazı temel dönüşümler dikkat çekmektedir. Önceleri evlerde gerek yapım malzemesi gerekse sahip olduğu stiller bakımından son derece önem verilen, kimi zaman da bir statü göstergesi olarak sahip olmanın önemli olduğu bu mobilyalar için günümüzde de aynı değere sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Tuvalet masasının geçirdiği bir başka önemli dönüşüm ise, su tesisatının banyolarda yer almasıyla birlikte, sahip olduğu en önemli işlevlerden biri olan yıkama ünitesine bu mobilyada artık yer verilmemesidir. En temel gereksinimlerden biri olan temizlik eylemini gerçekleştirmek için artık bu mobilyaya ihtiyaç duyulmaması mobilyanın başka dönüşümler geçirmesine de sebep olmuştur. Tuvalet masalarının ilk örneklerinde temel gereksinimlere cevap vermesi bakımından her türlü kullanıcı hedef alınırken, bu işlevini yitirmesiyle daha çok kadın kullanıcılara yönelik bir mobilyaya dönüştüğü söylenebilir. Günümüzde üstlendiği en temel işlev; daha önceki örneklerde de olduğu gibi küçük depolama birimlerine yer verilen “makyaj masası” olarak kullanılmasıdır. Buradan hareketle, bir diğer önemli dönüşüm “cinsiyetsiz” bir mobilya iken “cinsiyetli” bir mobilya halini almasıdır.

Modern çağ ile birlikte günümüz tuvalet masaları incelendiğinde; evlerde ayrı bir mobilyadan ziyade yatak odası takımlarının içinde yer alan bir mobilya olarak üretildiği de göze çarpmaktadır. Birçok tasarımda yatak odası tasarımlarının bir parçası olarak yer verildiği görülmektedir. Örneğin Şekil 5’de yer alan; Frank Lloyd Wright’ın 1940 yılında, Amerika’nın Güney Karolina eyaletinde tasarladığı Rosenbaum Evi’nde yer alan tuvalet masası tasarımı bu örneklerden biridir.

Şekil 5. Rosenbaum Evi’nde yer alan tuvalet masası, Frank Lloyd Wright, 1940, Florence, ABD

Kaynak: URL 6

Şekil 6’da yer alan tasarım ise, NHDRO tasarım ofisinden Lyndon Neri ve Rosanna Hu tasarımı olan daha güncel bir tuvalet masası örneğidir. Bu mobilya incelendiğinde, yine işlevsel olarak makyaj masası olarak hizmet ettiği ancak kapatılabilir özelliği ile de kapandığında farklı bir ünite görünümüne sahip olduğu görülmektedir. Mobilya; biçimsel özellikleri bakımından daha net ve yalın çizgilere sahip olmasıyla belli bir cinsiyet hakkında ipucu vermese de işlevsel özellikleriyle hitap ettiği kullanıcı olarak kadınları hedef aldığı söylenebilir.

Şekil 6. Modern bir tuvalet masası örneği

Kaynak: URL 7

Çeşitli örnekler üzerinden incelenen tuvalet masalarına bakıldığında, barındırdığı işlevlere de bağlı olarak farklı kullanım biçimlerine sahip oldukları görülmektedir. Özellikle yıkama işlevine sahip olanların daha çok ayakta kullanıma yönelik tasarlandığı, saç bakımı, makyaj, gibi işleve sahip olanların ise bir oturma elemanı ile birlikte kurgulandığı söylenebilir. Bu durum, mobilyaların biçimlerine de yansımıştır. Daha çok ilk örneklerde görülen ayakta kullanıma yönelik tasarlanan tuvalet masalarında bir oturma elemanının yavaşabilmesi için gerekli derinliklerin yer almadığı bunun yerine daha çok depolama alanlarına sahip oldukları görülmektedir. Günümüzdeki örneklerin neredeyse tamamında ise tuvalet masalarının “makyaj masası” olarak kullanılması sebebiyle mutlaka bir oturma elemanı ile birlikte şekillendiği görülmüştür.

Sonuç

Mekân tasarımında pek çok farklı kavram veya öge, ana fikir olarak belli bir tasarım yaklaşımını ifade etmektedir. Mekân karakterinde belli bir cinsiyetin hâkim olmasının tercih edilmesi bu tasarım yaklaşımlarından biridir. Bu anlayışta; belli bir cinsiyetin benimsenerek mekân içinde yer alan tasarım elemanlarının, malzeme, renk, aydınlatma tercihlerinin bu doğrultuda kurgulanmasıyla mekâna belli bir cinsiyet kazandırılmaktadır. Böylece mekanlar ya da içinde yer alan çeşitli donatılar, literatürde maskülen (eril) ya da feminen (dişi) şeklinde nitelendirilen kimliklere bürünebilmektedir. Kimi zaman tasarımcı tarafından bilinçli bir şekilde kazandırılan bu kimlik, kimi zaman da doğrudan mekânın kullanıcısıyla ilgili olarak kendiliğinden kazanılabilmektedir. Çalışma kapsamında incelenen örneklerde cinsiyetleşme kavramı mobilyalar üzerinden değerlendirilmiştir. Kimi mobilyaların hedef aldığı kullanıcı grubuyla doğrudan ilişkili olarak belli bir cinsiyete büründüğü görülmüştür. Çalışmada materyal olarak belirlenen tuvalet masaları da bu mobilyalardan biri olarak öne çıkmaktadır. Tablo 1 ve Tablo 2’de örneklerine yer verilen tuvalet masalarının tarihsel süreçten günümüze gerek kullanım alanları gerek biçimsel özellikleri gerekse üstlendiği işlevler dikkate alındığında, kimi zaman belli bir cinsiyet kimliğine büründüğü kimi zaman da böyle bir kimliği yansıtmadığı saptanmıştır. Bu değişikliğin ise tamamen işlevsel özelliklerindeki değişimden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bu mobilyadaki “cinsiyet” kimliği, tarihsel süreç içerisindeki dönüşümüyle birlikte olmaktadır. Daha önce; evrensel, cinsiyetsiz bir mobilya olan tuvalet masalarının günümüzde “kadın” kimliğine büründüğü rahatlıkla söylenebilmektedir.

Kaynakça

- Anon. (1985). *Okyanus Ansiklopedik Sözlük, cilt:9*, Cem yayınları, İstanbul.
- Anon.(1968). *The New Universal Library, cilt:4*, The Caxton Publishing Company, London.
- Ataş, H.D. (2015). *Georgian Dönemi İç Mekân ve Mobilya*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Brault, S. (1959). *L'Oreurerie Française Du XVIII*, Presses Universitaires de France, Paris.
- Hasol, D. (2005). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, YEM Yayınları, İstanbul.
- İrez, F. (1989). *XIX. Yüzyıl Osmanlı Saray Mobilyası*, Ankara.
- Newman, R. (1978). *Überlagerung von Nutzflächen Berücksichtigt Sanitär und Heizungstechnik H6*.
- Özçam, I. (2013). *Biçim dili İle İletişim Ekseninde Mobilyanın Sembolleşmesi Ve Günümüz Mobilyasının Sembolleşmesinde Rol Oynayan Sosyolojik Ve Teknolojik Etkenler*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Pile, J. (2000) . *A History of Interior Design*. London: Laurence King.
- Süzer, D. (1992). *Çeşitli Fonksiyon Alanlarında Kullanılması Amaçlanan Dönel Tuvalet Masası Üzerine Bir Uygulama Çalışması*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yazar T., Tomak A., Öztürk H. (2016). Kültürlerarası Etkileşim ve İletişim Bağlamında Estetik Üretim Olarak Bauhaus Mobilya Tasarımlarının Günümüz Mobilya Tasarımlarına Yansımaları, *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*, cilt 1, sayı 1.
- Uzunarslan, H.Ş. (2006). *Tasarımcı-Kullanıcı Ekseninde İletişim Aracı Olarak Tasarım*, 3.Ulusal Tasarım Kongresi: Türkiye’de Tasarımı Tartışmak Bildiri Kitabı, İ.T.Ü., İstanbul.

İnternet Kaynakları:

- URL-1: <https://hammockstandpro.com/recamier-chaise-longue/> Erişim Tarihi: 18.06.2018
- URL 2-: <https://curiator.com/art/edouard-manet/young-woman-reclining-in-spanish-costume>, Erişim tarihi: 15.12.2018
- URL-3: <https://www.anticstore.com/article/duchesse-brisee> 17.12.2018
- URL-4: <https://www.anticstore.com/article/duchesse-brisee>, Erişim tarihi: 17.12.2018
- URL-5: <http://nalanyilmaz.blogspot.com.tr/2016/09/bauhaus-mobilya-tasarm.html> Erişim tarihi: 15.12.2018
- URL-6: <https://www.expedia.com/Frank-Lloyd-Wright-Rosenbaum-House-Florence.d6097650.Vacation-Attraction> Erişim tarihi: 20.01.2019
- URL-7: <https://www.dezeen.com/2011/03/12/the-narcissist-by-nhdro-for-bd-barcelona-design/> Erişim tarihi: 31.01.2019